

se može razabrati manje je od onog inteligibilnog. Um je, naime, jednostavan i ono prvo, koje poima, a takvo je i ono pojmljeno – ideja, jer je nedjeljiva i jednostavna i ono prvo od drugih. Navodi također svjedočanstvo Arhite iz knjige *O umu i osjetilu* u kojoj se ovo čita: »Pretpostavke čini i počela i uspon dok ne dođe do počela, koje je na svaki način bezpretpostavno, a ne rabi ništa osjetilno nego same ideje po sebi samima.«⁴ itd. 5

Čini se da je Platon sve to prenio u 7. knjigu *Države*, kako smo vidjeli u prethodnoj raspravi.⁵ Jamblih pak na istom mjestu dodaje: »Jedno inteligibilno uistinu je ono biće, kojim su se bavili pitagorovci: inteligibilni krug, ideja broja itd.«⁶ Također je Sirijan u onim *Komentarima 6. i 7. knjige Aristotelove Mudrosti*, koje kao jedine spomenike imamo od njega tako velikog, ovo izložio iz misli pitagorovaca u komentaru 2. knjige: »Božanski Pitagora i svi koji su na zakonit način prihvatili njegove nauke najčistijim zagrljajima svojih umova govorili su da postoje mnogi stupnjevi supstancija i inteligibilnih i intelektualnih, mišljivih i prirodnih ili naprosto živih i tjelesnih. Naime i napredovanje stvari i samim napredovanjima srodno smanjivanje, koje se izvršava po nekom božanskom redu i sila različitosti u rodovima bića, uspostavljaju jednako neprekinutu kao i isprekidanu mnoštvenost bestjelesnih supstancija i <onih> osjetilnih koje propadaju. Stoga su govorili da postoje tri stupnja u širini bića: inteligibilni, mišljivi, osjetilni. Pojedininim stupnjevima pripadaju ideje, uistinu svima, ali osobito tamo gdje su sa svojstvom postojanja; i da su inteligibilne <ideje>

 10
15
20
25

⁴ Petrić nema grčki, usp. PSEUDOARCHYT., *De mente et sensu* 39.18 – 22, αὐτὰ γὰρ τῶ ὄντι τὰς ὑποθέσις [ἄλλ'] ὑποθέσις, ἀλλ' ἀρχάς τε καὶ ἐπιβάσις ποιεῖται, ἵνα μέχρι τῶ ἀνυποθέτω ἐπὶ παντὸς ἀρχὰν ἔλθῃ, καὶ πάλιν ἐχομένα καταβᾶ ἐπὶ τὰν τελευτὰν οὐδενὶ προσχωμένα αισθατῶ, ἀλλ' εἰδέσιν αὐτοῖς δι' αὐτῶν. Usp. također: ARCHYT. *Fragmenta* 9.5 – 6 Περὶ νοῦ καὶ αισθάσιος, *Stob. Ecl.* I 48, 6.

⁵ Usp. Platon, *Država*, knj. VI i VII, u ovoj knjizi str. 159–161.

⁶ Nema grčkog citata Usp. IAMB. *Comm. Math.* 19.14 – 16: μετὰ δὴ τοῦτο περὶ τὸ νοερόν ὄντως ὄν ενεργεῖν ἐπιχειρεῖ τὰ μαθήματα παρ' αὐτοῖς, κύκλον τε νοερόν καὶ ἀριθμόν εἰδητικόν, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα.